

**НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У 8 КЛАСІ НОВОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ІННОВАЦІЇ ТА ТЕОРЕТИКО-
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ**

Таміла Яценко

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,

головний науковий співробітник відділу

навчання української мови та літератури

Інституту педагогіки НАПН України

<https://orcid.org/0000-0002-6121-7495>

e-mail: tamilakod@ukr.net

У статті актуалізовано проблему проєктування нового змісту літературної освіти для базового предметного циклу навчання в реаліях Нової української школи. Акцентовано на важливості підготовки сучасного програмового та навчально-методичного забезпечення шкільного курсу української літератури в контексті вимог нового Державного стандарту базової середньої освіти. Указано на потенціал чинної модельної навчальної програми з української літератури для 7–9 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої авторським колективом Інституту педагогіки НАПН України, щодо кореляції її положень з концептами Державного стандарту базової середньої освіти. Означено інновації та концепти навчання української літератури в 8 класі в аспекті хронологічно-стильового принципу.

Представлено модель чинного підручника української літератури для учнів 8 класу закладів загальної середньої освіти, зміст і структура якого ґрунтується на реалізації хронологічно-стильового, читацькоцентричного і текстоцентричного принципів презентації художніх текстів і навчального матеріалу, урахуванні вікових особливостей художнього сприймання учнів 8 класу, їхнього суб'єктного та читацького досвіду.

Окреслено особливості поетапної організації читацької діяльності восьмикласників із дотриманням хронологічно-стильового принципу опрацювання художніх творів. Розкрито змістове наповнення рубрик, дидактичне призначення яких полягає у поглибленні знань учнів про конкретну культурно-мистецьку добу та художній напрям. Представлено методичний апарат до навчальних тем щодо реалізації хронологічно-стильового принципу. Констатовано, що вивчення творів української літератури в такому аспекті сприятиме створенню в учнів-читачів загального уявлення про розвиток національного літературного процесу в контексті конкретної культурно-мистецької доби, формуванню вмінь аналізувати художні твори з урахуванням естетики художніх напрямів, історичного, соціокультурного, мистецького контексту, оволодінню поняттями теорії літератури щодо сутнісних ознак мистецьких напрямів для глибокого осмислення ідейно-художньої вартісності творів, розвитку читацької та загальної культури учнів.

Ключові слова: шкільна літературна освіта; Нова українська школа; 8 клас; українська література; модельна навчальна програма; підручник; хронологічно-стильовий принцип; культурно-мистецька доба; художній напрям.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Державним стандартом базової середньої освіти (2020) щодо мовно-літературної галузі навчання української літератури у межах *базового предметного циклу* унормовано як набуття учнями цієї вікової категорії базових предметних знань про художній твір в історико-культурному контексті, розуміння сутнісних ознак літературно-мистецьких епох, характерних рис художніх напрямів і стильових течій (Міністерство науки і освіти України, 2020). Вивчення творів української літератури в такому аспекті сприятиме створенню в учнів-читачів загального уявлення про розвиток національного

літературного процесу в контексті конкретної культурно-мистецької доби, формуванню вмінь аналізувати художні твори з урахуванням естетики художніх напрямів і стильових течій, історичного, соціокультурного, мистецького контексту, оволодінню поняттями теорії літератури щодо сутнісних ознак мистецьких напрямів для глибокого осмислення ідейно-художньої вартісності творів. Відповідно постає об'єктивна потреба підготовки програмового і навчально-методичного забезпечення курсу української літератури для 8 класу на нових засадах, визначених у Державному стандарті. Незаперечну теоретико-практичну значущість розв'язання означеної проблеми також засвідчує огляд сучасних дидактико-методичних джерел і реальний стан шкільної практики навчання української літератури у 8 класі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Теоретичним підґрунтям статті стали наукові розвідки, у яких частково репрезентовано порушену проблему, зокрема щодо оновлення змісту шкільної літературної освіти в контексті сучасних освітніх завдань (Яценко, 2024 а), реалізації філософсько-історичного (Бондаренко, 2017), культурологічного підходу в шкільному курсі української літератури (Гоголь, 2021, Жила, 2004, Куцевол, 2009, Пахаренко, 2024, Шуляр, 2025), пріоритету читацькоцентричного і текстоцентричного принципів у змісті та структурі шкільних підручників літератури (Яценко, 2024 б). На основі аналізу публікацій в аспекті порушеної проблеми поділяємо думку дослідників щодо осмислення художнього твору в контексті культурної епохи та типу художньої свідомості, що знайшла в ньому естетичне відображення.

Мета дослідження – представити концепти навчання української літератури на базовому предметному циклі Нової української школи.

Завдання дослідження – означити теоретико-методичні засади навчання української літератури у 8 класі у контексті вимог нового Державного стандарту базової середньої освіти, розкрити специфіку

вивчення української літератури у 8 класі Нової української школи в аспекті хронологічно-стильового принципу.

Методи дослідження. У дослідженні використано теоретичні методи аналізу й синтезу для вивчення нормативних документів у галузі шкільної освіти, зокрема літературної, психолого-педагогічних, літературознавчих, культурологічних, методичних джерел, методи порівняння, систематизації та узагальнення для формування теоретичних засад і визначення об'єктивного стану досліджуваної проблеми в шкільній практиці навчання української літератури; емпіричні методи спостереження за освітнім процесом на уроках української літератури у 8 класі, анкетування учнів для визначення рівнів сформованості знань про особливості певної культурно-мистецької доби та вмінь аналізувати художній текст в аспекті сутнісних рис художнього напрямку.

Результати та обговорення. У кореляції з концептами нового Державного стандарту базової середньої освіти фахівцями Інституту педагогіки НАПН України підготовлено модельну навчальну програму «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти, інноваційність якої визначається реалізацією *хронологічно-стильового принципу* в процесі текстуального вивчення української літератури в 8–9 класах (Яценко, 2023 а).

Якщо у 5–7 класах (адаптаційний цикл навчання) пріоритетним є тематично-жанровий принцип вивчення класичних і сучасних художніх творів різних жанрів, то у 8 класі вперше в системі шкільної літературної освіти для цієї вікової категорії учнів-читачів запропоновано розгляд української літератури за історичними періодами та мистецькими напрямами й стилями. Його дидактична цінність полягає у дотриманні системності у шкільному навчанні літератури – періодизація забезпечує логіку та послідовність у набутті учнями 8–9 класів базових предметних знань про літературу. Школярі мають змогу простежити еволюцію художнього мислення, оскільки ознайомлюються не з окремими творами, а бачать

загальну динаміку розвитку літературного процесу, його закономірності в різні історичні часи. Кожен художній твір осмислюється крізь призму мистецьких напрямів (орнаменталізм, монументалізм, відродження, бароко, класицизм, романтизм, реалізм, модернізм тощо), що допомагає учням-читачам диференціювати характерні ознаки певної доби.

Такий підхід забезпечує також виховний аспект уроку літератури – сприяє усвідомленню національної ідентичності, адже українська література розглядається в контекст історичного поступу української культури.

Реалізація хронологічно-стильового принципу сприяє досягненню таких освітніх завдань, як розуміння учнями історичної послідовності та неперервності національного літературного процесу, усвідомлення взаємозв'язку між суспільно-історичними процесами і функціонуванням мистецьких напрямів і стильових течій, формування вмінь контекстного розгляду художніх творів, розвиток критичного мислення, естетичного смаку школярів через порівняння естетики різних культурно-мистецьких епох у процесі аналізу та інтерпретації художніх творів.

На основі ідейно-тематичного співвідношення у 8 класі також запропоновано розгляд творів української класики в проєкції на сучасні тексти. Такі паралелі вмотивовано врахуванням пізнавальних і читацьких інтересів учнів-підлітків, які матимуть змогу прослідкувати художнє досягнення конкретної культурно-мистецької доби та діяльності її відомих представників у сучасних творах. Літературні паралелі простежено й на жанрово-тематичному рівні.

Художні твори і навчальний матеріал вперше для 8 класу представлено у межах розділів, що презентують українську літературу в хронологічній послідовності: «Прадавня Україна в дзеркалі літератури», «Заповідь любові: Біблія та українська література», «Література козацької України», «Українці та кримські татари», «Романтизм в українській літературі», «Реалізм в українській поезії та прозі», «Із драматургії ХІХ століття».

Важливою особливістю сучасного шкільного курсу української літератури для 8 класу є обмеження кількості творів давньої літератури, що обумовлено врахуванням читацьких інтересів сучасних учнів. Натомість рекомендовано вивчення творів, у яких художньо відтворено добу прадавньої України в дзеркалі сучасної літератури. Зокрема, навчальні теми охоплюють огляд культури й світосприйняття прадавніх українців; текстуальне вивчення оповідання І. Білика «Дарунки скіфів»; оглядове ознайомлення з культурою та письменством Русі, прочитання старини (билини) «Про Іллю Муромця та Соловія»; розкриття своєрідності давнього українського письменства та вивчення «Повчання дітям» Володимира Мономаха як духовного заповіту нащадкам; текстуальне опрацювання твору про добу княжої Русі сучасної української письменниці Р. Іванченко «Ярославни».

У 8 класі запропоновано для оглядового ознайомлення історію створення Біблії як однієї зі священних книг людства, а також осмислення біблійних сюжетів у сучасній українській літературі, зокрема вивчення поезій із триптиху Л. Костенко «Давидові псалми. Псалом 1», повісті Дз. Матіяш «Мене звати Варвара».

Вивчаючи літературу козацької України важливо розкрити особливості літератури та мистецтва доби Відродження, ознайомити учнів із українським народним героїчним ліро-епосом – «Дума про Марусю Богуславку», історичними піснями та бароковою поезією С. Климовського «Їхав козак за Дунай...», повістю про добу козацької України сучасної української письменниці М. Морозенко «Іван Сірко – великий характерник».

Для формування в учнів розуміння романтизму як художнього напрямку та особливостей української романтичної поезії, запропоновано вірш М. Петренка «Дивлюсь я на небо...», баладу Т. Шевченка «Причинна», а також сучасні українські балади за вибором учителя. Романтизм в українській прозі XIX століття представлено повістю М. Гоголя «Сорочинський ярмарок».

Особливості українського реалізму в поезії та прозі рекомендовано розкрити в процесі текстуального вивчення вірша П. Грабовського «Я не співець чудовної природи...», повісті Івана Нечуй-Левицького «Микола Джеря». Переосмислити українську реальність України ХІХ століття та постаті історичних осіб учні мають змогу під час вивчення твору сучасного українського письменника П. Яценка «Нечуй. Немов. Небач».

Своєрідність української драматургії ХІХ століття розкрито на прикладі п'єс Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці» та М. Старицького «За двома зайцями».

Уперше в змісті курсу української літератури для 8 класу передбачено ознайомлення учнів із знаковими творами *кримськотатарської літератури* як невід'ємної частини українського літературного процесу. Для текстуального вивчення подано переказ «Фонтан сліз у Бахчисарайському палаці» та вірш Ашика Омера «Скажи-но, душе» про долю кримськотатарського народу. Образи кримських татар та українців змальовано в трилогії «Джури козака Швайки» (розділ «Пастух Рашит») українського письменника В. Рутківського.

У кореляції з вимогами Державного стандарту базової середньої освіти щодо мовно-літературної галузі розширено обсяг відомостей із *теорії літератури*, зокрема у 8 класі введено дефініції для формування в учнів уявлення про конкретну культурно-мистецьку добу мистецькі напрями (наприклад, «відродження», «бароко», «класицизм» тощо).

Концепти інноваційного навчання української літератури на базовому предметному циклі НУШ реалізовано в чинному підручнику «Українська література. 8 клас» авторського колективу Інституту педагогіки НАПН України (гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», наказ МОН України № 347 від 21. 02. 2025), (Яценко, 2025 б).

Концепція підручника передбачає реалізацію компетентнісно орієнтованої моделі організації навчальної діяльності, що ґрунтується на *хронологічно-стильовому, читацькоцентричному і текстоцентричному*

принципах презентації навчального матеріалу, урахуванні вікових особливостей художнього сприймання учнів 8 класу, їхнього суб'єктного і читацького досвіду.

У процесі опрацювання вступної оглядової теми «Художній твір у контексті доби» учні ознайомлюються з поняттями «стиль доби (або культурно-мистецька епоха)» і «мистецький напрям» як ключовими в курсі української літератури у 8 класі, розуміння яких сприятиме свідомому сприйняттю школярами подальшого навчального матеріалу.

Кожний розділ у підручнику розпочинається розкриттям естетики художніх напрямів і стильових течій, що формувалися в різні культурно-мистецькі епохи. Для цього виокремлено рубрику «Митці та доба», дидактичне призначення якої – формування в учнів уявлення про сутнісні ознаки певної мистецької доби та проєкція здобутих знань у процесі аналізу художніх творів у контексті її виразних особливостей.

Конкретизуємо означене на прикладі вивчення розділу «Література козацької України». Так, вивчаючи українські народні думи та історичні пісні, учні ознайомлюються з доступною навчальною інформацією про добу Відродження (або Ренесанс): «Світоглядною основою цієї доби став гуманізм (від латин. *людяний, людський*). Це людинолюбство й людинознавство, земне щастя, вільний творчий розвиток людини як найвища цінність буття ... Активно відроджуються традиції античності. В Україні в цей період відбувалося суспільно-культурне відродження – зароджувалося козацтво та православні братства».

На актуалізацію вивченого та реалізацію міжпредметних зв'язків орієнтує методичний апарат до цієї рубрики: «Що вам відомо про епоху Відродження з уроків історії? Яких видатних діячів мистецтва та науки, винахідників і мандрівників цього періоду ви знаєте? У чому полягає принципова відмінність між середньовічним і ренесансним світоглядом?».

У підручнику художні твори розглядаються з урахуванням контекстного підходу – у взаємодії з історією, суспільними процесами,

мистецтвом, що впливало на формування світогляду та стилю письменників певної культурно-мистецької доби. Увагу восьмикласників зосереджено на історично-соціальних подіях, які позначилися на розвитку певного мистецького напрямку, зокрема й у літературі. Наприклад, реалізуючи дидактичний принцип зв'язку літератури, у рубриці «Історичні паралелі» зазначається: «В Україні ренесанс виявився насамперед у суспільно-культурному житті. До цього призвів колоніальний гніт. Ослаблена монгольською навалою та міжусобними чварами князів і бояр, Україна до середини XIV ст. втратила державність. Її територію поступово окупували Польща й Угорщина. Чужинське поневолення викликало опір – потужне українське відродження... Так у XV ст. виникла нова суспільна верства вільних лицарів – козаки (від половецького варта або ж від тюркського – вільна людина). У середині XVI ст. серцем козацтва стала Запорозька Січ».

Акцентуючи на характерних ознаках певної культурно-мистецької доби, реалізовано принцип міжмистецької взаємодії. Навчальний матеріал, представлений у рубриці «Мистецькі діалоги», підтверджує його пізнавальну цінність для восьмикласників: «Ренесанс – доба небаченого доти розквіту мистецтва. Розвивалися насамперед малярство, архітектура, скульптура. Утвердився новий стиль в архітектурі: просторі храми й палаци, заповнені повітрям і світлом, прикрашені розписами та скульптурами; розкішний античний декор, колони, арки, куполи. В Україні збереглося не багато зразків ренесансної архітектури. Серед цих шедеврів Успенська церква у Львові (архітектор П. Барбон) і Підгорецький замок (архітектор Г. Л. де Боплан)». Посиленню естетичних вражень учнів та візуалізації здобутої інформації сприяють світлини цих пам'яток архітектури доби Відродження, розміщені на сторінках підручника.

Концепцією підручника передбачено розгляд художнього твору як тексту культури, що відображає особливості певної культурно-мистецької доби. Восьмикласники дізнаються, що в часи козацької України бурхливо розвивалося художнє слово, зокрема кобзарське мистецтво. У рубриці

«Митці та доба» запропоновано матеріал про творчість українських кобзарів як представників доби Ренесансу.

На етапі узагальнення знань передбачено запитання: «Назвіть ознаки світогляду та мистецтва доби Ренесансу. Які особливості розвитку ренесансу в Україні? Обґрунтуйте тезу «Кобзарі – духовні провідники української нації».

У процесі ознайомлення з літературою козацької України, що розвивалася в добу Відродження, учні мають змогу дізнатися про художні особливості та основну тематику народних дум, історичних пісень. Для текстуального вивчення запропоновано одну з найвідоміших народних дум «Думу про Марусю Богуславку» та історичні пісні «Та, ой, як крикнув же та козак Сірко», «Чи не той то хміль...», робота над якими сприятиме поглибленню здобутої навчальної інформації про добу Ренесансу та розвитку вмінь аналізувати тексти в контексті естетики культурно-мистецької доби. Методично вмотивованою під час прочитання та аналізу зазначених творів буде інформація про Марусю Богуславку, отамана Сірка та гетьмана Б. Хмельницького як реальних історичних осіб доби Ренесансу, що представлена в рубриці «Історичні паралелі». Для її візуалізації широко використано ілюстративний матеріал, зокрема картини художників М. Дерегуса, І. Ріпіна, Ю. Саницького, Г. Нарбута, що є одним із дидактичних засобів розвитку ключової культурної компетентності учнів. Поглибленню читацьких умінь учнів щодо осмислення сутнісних ознак мистецької доби сприятиме також компетентнісно орієнтоване завдання рубрики «Поміркуйте!»: «Роздивіться репродукції картин із зображенням Б. Хмельницького. Чи збігаються ваші уявлення про цю видатну історичну постать, зображену у творах мистецтва, з образом гетьмана-полководця, оспіваного в історичній пісні «Чи не той то хміль...»? Поясніть свою думку».

Поглибленню знань восьмикласників про добу історичну добу та постать гетьмана Б. Хмельницького сприятиме творче завдання

дослідницького характеру представлено у рубриці «Читайте та досліджуйте!»: «Скориставшись інтернет-джерелами знайдіть відомості про перебіг битви під Жовтими Водами, порівняйте цю інформацію з описом бою, поданим в історичній пісні «Чи не той то хміль...». У чому збігаються і чим відрізняється історична та фольклорна версії? Наведіть приклади пісенного й образного змалювання історичних подій».

Висновки та перспективи подальших розвідок. Розроблений у контексті вимог нового Державного стандарту базової середньої освіти зміст навчання української літератури на базовому предметному циклі орієнтований на розвиток компетентних учнів-читачів 8–9 класів, набуття ними предметних знань про літературно-мистецькі епохи, характерні риси художніх напрямів, осмислення художніх творів за хронологічно-стильовим принципом. Новий зміст реалізовано в підручнику української літератури для 8 класу, підготовленого фахівцями Інституту педагогіки НАПН України. Аналітична робота над текстами художніх творів різних культурно-мистецьких епох, опрацювання навчального культурологічного та літературознавчого матеріалу, виконання компетентісно орієнтованих запитань і завдань, що передбачено в змісті та структурі підручника, оптимально сприяють осмисленню школярами особливостей художньої свідомості певної мистецької епохи і виявлення їх сутнісних ознак у художніх творах, глибокому розумінню визначних творів інших видів мистецтв певної культурно-мистецької доби, вихованню поваги до національних і світових культурних надбань.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в організації моніторингу результативності застосування хронологічно-стильового принципу в змісті та структурі підручника «Українська література» для 8 класу щодо формування в учнів уявлення про культурно-мистецькі епохи та читацьких умінь аналізувати художні тексти з урахуванням їх сутнісних характеристик.

Використані джерела

Бондаренко, Ю. (2017). Загальна модель шкільного навчання української літератури: монографія. НДУ ім. М. Гоголя.

Гоголь, Н. (2021). Культурологічний підхід у змісті шкільної літературної освіти (друга половина XX – початок XXI ст.): монографія. Суми: Цьома С. П.

Жила, С. (2004). Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи: монографія. Чернігів : РВК «Деснянська правда».

Куцевол, О. (2009). Методика вивчення української літератури (креативно-інноваційна стратегія): навчальний посібник. Київ: Освіта України.

Міністерство освіти і науки України. (2020). Державний стандарт базової середньої освіти. <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti>

Пахаренко, В. (2024). Секрети мистецтва слова: посібник. Київ: Грамота.

Шуляр, В. (2025). Формування інтелігентного учня-читача як людини-культури. *Вересень*, 1, 3–12.

Яценко, Т. (2024 а). Проектування та реалізація змісту шкільної літературної освіти на базовому предметному циклі навчання української літератур. *Педагогічні науки: збірник наукових праць Херсонського державного університету*, 105, 35–40. <https://lib.iitta.gov.ua/740833/>

Яценко, Т. (2024 б). Шкільний курс літератури в реаліях Нової української школи: зміст і концептуальні положення. У *XII Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (с. 9–15). Київ, 5 грудня 2024 року. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743966>

Яценко, Т., Пахаренко, В., Слижук, І., & Тригуб, І. (2023 с). Модельна навчальна програма «Українська література. 7–9 класи» для закладів

загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від наказ № 883 від 24.07.2023 року) <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744490/>

Яценко, Т., Пахаренко, В., Слижук, І., & Тригуб, І. (2025 d). Українська література: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Грамота. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746067/>

References

Bondarenko, Yu. (2017). Zahalna model shkilnoho navchannia ukraïnskoi literatury: monohrafiia. NDU im. M. Hoholia. (in Ukrainian).

Hohol, N. (2021). Kulturolohichni pidkhd u zmisti shkilnoi literaturnoi osvity (druha polovyna XX – pochatok XXI st.): monohrafiia. Sumy: Tsoma S. P. (in Ukrainian).

Zhyla, S. (2004). Teoriia i praktyka vyvchennia ukraïnskoi literatury u vzaiemozviazkakh iz rîznymy vydamy mystetstv u starshykh klasakh zahalnoosvitnoi shkoly: monohrafiia. Chernihiv : RVK «Desnianska pravda». (in Ukrainian).

Kutsevol, O. (2009). Metodyka vyvchennia ukraïnskoi literatury (kreatyvno-innovatsiina stratehiia): navchalnyi posibnyk. Kyiv: Osvita Ukrainy. (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2020). Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity. <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukraïnska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti> (in Ukrainian).

Pakharenko, V. (2024). Sekrety mystetstva slova: posibnyk. Kyiv: Hramota. (in Ukrainian).

Shuliar, V. (2025). Formuvannia intelihentnoho uchnia-chytacha yak liudyny-kultury. Veresen, 1, 3–12. (in Ukrainian).

Yatsenko, T. (2024 a). Proiektuvannia ta realizatsiia zmistu shkilnoi literaturnoi osvity na bazovomu predmetnomu tsykli navchannia ukraïnskoi literatur. Pedahohichni nauky: zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho

derzhavnoho universytetu, 105, 35–40. <https://lib.iitta.gov.ua/740833/> (in Ukrainian).

Yatsenko, T. (2024 b). Shkilnyi kurs literatury v realiiakh Novoi ukrainskoi shkoly: zmist i kontseptualni polozhennia. U KhII Voloshynski chytannia. Shkilna literaturna osvita: tradytsii i novatorstvo: materialy vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (s. 9–15). Kyiv, 5 hrudnia 2024 roku. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743966> (in Ukrainian).

Yatsenko, T., Pakharenko, V., Slyzhuk, I., & Tryhub, I. (2023 c). Modelna navchalna prohrama «Ukrainska literatura. 7–9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity (Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid nakaz № 883 vid 24.07.2023 roku) <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744490/> (in Ukrainian).

Yatsenko, T., Pakharenko, V., Slyzhuk, I., & Tryhub, I. (2025 d). Ukrainska literatura: pidruchnyk dlia 8 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity. Kyiv Kyiv: Hramota. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746067/> (in Ukrainian).

Yatsenko Tamila, Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Chief Researcher of the Ukrainian Language and Literature Teaching Department of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

TEACHING UKRAINIAN LITERATURE IN THE 8TH GRADE OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL: INNOVATIONS AND THEORETICAL-METHODOLOGICAL ASPECTS

Abstract. The article addresses the pressing issue of designing a renewed framework for literary education within the basic subject cycle of the New Ukrainian School. Particular attention is devoted to the necessity of developing contemporary curricular and methodological support for the school course in Ukrainian literature in alignment with the requirements of the new State Standard of Basic Secondary Education. The study emphasizes the potential of the current

model curriculum in Ukrainian literature for grades 7–9, elaborated by the research team of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, in terms of its correlation with the conceptual foundations of the State Standard. The paper further outlines innovations and pedagogical approaches to teaching Ukrainian literature in grade 8, with a focus on the chronological-stylistic principle.

The article presents the model of the existing Ukrainian literature textbook for grade 8 students of general secondary education institutions. Its content and structure are grounded in the implementation of chronological-stylistic, reader-centered, and text-centered principles of presenting literary texts and instructional material, while taking into account the age-specific characteristics of eighth-graders' artistic perception, as well as their personal and reading experience.

The study delineates the features of the stepwise organization of students' reading activities in accordance with the chronological-stylistic principle of engaging with literary works. It explicates the content of textbook sections, whose didactic function lies in deepening students' knowledge of specific cultural and artistic epochs and literary movements. The methodological apparatus accompanying the instructional topics is analyzed in terms of its role in implementing the chronological-stylistic principle. The article concludes that the study of Ukrainian literary works within this framework contributes to the formation of students' holistic understanding of the national literary process in the context of cultural and artistic epochs, the development of analytical skills for interpreting literary texts with regard to the aesthetics of literary movements and their historical, sociocultural, and artistic contexts, the acquisition of literary-theoretical concepts concerning the essential features of artistic movements, and the cultivation of reading competence and general cultural literacy.

Keywords: school literary education; New Ukrainian School; 8th grade; Ukrainian literature; model curriculum; textbook; chronological-stylistic principle; cultural and artistic epoch; literary movement.